

مطالعه‌ی نقش ستاره هشت‌پر (شمسه) به عنوان بن‌مایه‌ی اسلامی در نقاشی معاصر (نمونه مطالعاتی پژوهش دو اثر از نقاشی‌های ایرج اسکندری)

^۱افسانه اسمعیلی

^۲مسعود کاظمی

چکیده

هنر اسلامی، تجلی مفهوم «وحدت در کثرت» در آثار آن دسته از هنرمندانی است که جلوه‌های متنوعی از مفهومی واحد را در هنرهای مختلف، خلق و آثاری حیرت‌انگیزی در برابر چشم مخاطبان خود قرار داده‌اند. در این میان نگارگری به عنوان یکی از شاخه‌های مهم و کامل هنر اسلامی از نقوش هندسی به‌خصوص نقش‌مایه‌ی ستاره هشت‌پر که بیانگر روشنایی نور الهی و رجعت به عالم توحید هستند، بسیار استفاده کرده است. با توجه به تأثیرات موضوعی و ساختاری نگارگری بر نقاشی معاصر، این نقش‌مایه در نقاشی نوگرای ایران نیز تعمیم یافته است و در آثار هنرمندانی نظیر ایرج اسکندری قابل مشاهده است. هدف از پژوهش حاضر بررسی و تحلیل چگونگی نمایش ستاره هشت‌پر در نگارگری گذشته و چگونگی بروز آن در آثار ایرج اسکندری، هنرمند معاصری که وجوه زیبایی‌شناسانه هنر اسلامی در آثارش متجلی است، می‌باشد. همچنین در پاسخ به پرسش اصلی که عبارت است از: ستاره‌ی هشت‌پر به عنوان بن‌مایه‌ی اسلامی در نقاشی نوگرای ایران و آثار ایرج اسکندری دارای چه جایگاهی است؟ این نتیجه حاصل شد که ایرج اسکندری، با به کارگیری اندیشه تصویری و بهره‌گیری از مؤلفه‌های هنر اسلامی مانند ستاره‌ی هشت‌پر در آثارش، قالبی تازه و ساختاری نوین را ارائه کرده است و با تعمیم به دیگر آثار خود و تأکید بر آن نقش‌مایه، در القاء این بن‌مایه‌ی اسلامی به مخاطب موفق عمل نموده است. مقاله‌ی حاضر به روش توصیفی-تحلیلی و گردآوری اطلاعات با جستجو در منابع کتابخانه‌ای و مصاحبه انجام شده است.

واژگان کلیدی: ستاره هشت‌پر، شمسه، هنر اسلامی، نقاشی معاصر، ایرج اسکندری.

۱. کارشناس ارشد پژوهش هنر، دانشکده‌ی هنر ادیان و تمدن‌ها، دانشگاه هنر اصفهان

۲. دکترای پژوهش هنر، تاریخ تحلیلی و تطبیقی هنر اسلامی، دانشکده هنر، دانشگاه شاهد.